

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr. — Posamezne številke dobrajso se po 15 kr. — Na anonime dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljlo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. — Ljudski učitelji — narodni učitelji — osnovni učitelji. — Vzgoja in zgovornost. — Nekoliko črtic iz domače vzgoje v prostih Slovencih. — Pedagogiški razgled. — Dopisi. — Poslano. — Razne stvari. — Natečaji.

 Z današnjo številko završuje „Popotnik“ prvo polleto svojega X. tečaja in vabi vse p. n. naročnike svoje, katerim je naročnina potekla, da jo kmalo obnovijo; one častite prejemnike pa, ki še nam za tekoče leto niso nič naročnine poslali, še enkrat vljudno prosimo, da storijo to sedaj ob enem za celo leto. Vse pa si dovoljujemo opozarjati na opombe na današnjih adresah.

Upravnistvo.

Ljudski učitelji — narodni učitelji — osnovni učitelji.

Kdor se ozre na preteklost naroda našega in pomisli sedanje stališče njegovo, ne bode se čudil naglemu razvitku našega jezika. Da je ta razvitek tu pa tam še prenagel, bode pač marsikomu znano. Saj nam vsak dan prinaša novih izrazov, takó da bi bilo Slovencu dan danes res vže osodepolno „spanje kralja Matijaža“, a kaj pravim — še celo zimsko spanje živalsko. Debelo bi gledal, ko bi se prebudil in čital v slov. časniku izraze, o katerih se mu prej še sanjalo ni. Sodijo torej morda slabo oni, ki priporočajo previdnost pri sprejemanju preobilice novih izrazov? Menim da ne. Dá, mislim celó, da nam je v tem oziru živo potreben nekak konservativizem. In to tem potrebnejši, ako se tiče vpeljave novih izrazov, neznanih mej prostim narodom, in kateri izrazi imajo vrhu tega nadomeščati stare občeznane izraze, s kojimi se je do sedaj prav dobro izhajalo.

Tak najnovejši izraz je „osnovna“ šola, „osnovni“ učitelji namestu dose-danje „ljudske“ šole, „ljudskih“ učiteljev. —

Ni sedaj, baš prvič, da se je napovedal boj naše „ljudske“ šoli; zgodilo se je to vže za časa izhajanja „Slovenskega Učitelja“. Takrat se je morala „ljudska“ šola boriti z „narodno“ šolo. Ta borba je srečno nehala sè zmago „ljudske“ šole. Pravim srečno, ker bi nas bila nasprotna zmaga pripravila v marsikatero dvoumnost. Ne le „ljudski“ učitelj, ampak tudi „meščanski“ učitelj in „srednješolski“ profesor morajo biti národen učitelj. Národen je sploh vsak človek, ki se zaveda svoje národnosti, ljubi svoj národ ter kaže to tudi v de-janju. Z druge strani sploh prav tako k národu mladina, koja poučujeta me-ščanski in srednješolski učitelj, kot óna, ki hodi v šolo k ljudskemu učitelju. Iz tega se razvidi, da ni bil izraz „národni“ takó nevaren tekmeec izrazu „ljudski“. Težavnejši bode boj z novejšim nasprotnikom: „osnovni“.

Tu pa tam je v novejšem času čitati: „osnovna“ šola za „ljudska“ šola, torej: „osnovni“ učitelj za „ljudski“ učitelj. Naša osnovna šola bi po tem takem odgovarjala nemški „Elementarschule“ (v Nemčiji) in laškej „scuola elementare“ (v Italiji). Gledé šolstva nam menda k Lahom ni treba „hoditi v šolo“. Nemci so nam v tem pogledu priporočljivejši. Oglejmo si torej nemško „Elementarschule“! Ta izraz našim avstrijskim Nemcem ni navaden. Rabijo ga pač v zvezi s „Classe“ — „Elementarclasse“, ki je tóliko kot prvo šolsko leto. Mero-dajnejše je za nas naše zakonodavstvo, ki se ogiblje izraza „Elementarschule“. In to — mislim — je dovolj tehten razlog, ki govori zoper pisanje: „osnovna“ šola. Vendar je tudi ta razlog odnosne veljave v nas Slovencih; kajti mi uva-žujemo vse premalo zakonodavstvene izraze. Takó je bil nekde priporočen izraz „šolski voditelj“ za „Schulleiter“. Pa s kakim vspehom? Nemci se držé strogo tega izraza, mi pa mešamo: voditelj, vodja, ravnatelj in celo direktor. V tem pogledu bi pač krvavo potrebovali jedinstvi, in ako se mi učitelji za to ne pobrinemo, neučitelji se tudi ne bodo. Pa vrnimo se k stvari!

Poleg zakonodavstva govori zoper „osnovno“ šolo tudi stvarni razlog. V tem oziru se mi zdi vredno navesti menjenje odličnega nemškega pedagoga, vladnega in šolskega svétnika dr. Lov. Kellner-ja. On piše: „Z nazivanjem „elementarni (osnovni)“ učitelj naših seminarno vzobraženih učiteljev se ne „morem posebno sprijazniti. Najprej mi ne dopade beseda vže zato, ker je pol „nemška in pol latinska, dalje se združuje z njo le na pol resnična pomisel. „da ima takoiimenovani „elementarni“ učitelj vtepati v glavo zgole elemente, „t. j. pri ogromnej večini ljudi abc in jedenkratjeden. Saj znači tudi latinska „beseda „elementa“ pri poznejših pisateljih alfabet. — Oglejmo si pa le dana-šnje učne načrte naše, celó najpriprostejše šole na deželi, da se prepričamo, „da ponuja vendar novejša ljudska šola odločno kaj več nego samo početke „(osnovo) vednosti in znanosti. Vsekako se lahko združuje z nazivanjem „ele-mentarni“ učitelj pojem nečesa nižega, malovrednega ali rokodelskega tudi v „subjektivnem in objektivnem oziru, in s prikupljivim namenom se bode pač „težko kedaj rabilo. Mož je pač le „osnovni“ učitelj in s tem strogo ločen od „tistih, ki poučujejo na viših šolah, če tudi je óni, ki vadi „mensa“ in „amo“, „izvestno vsaj za nekaj časa „elementarni“ učitelj, ker v pravem pomenu besede „uči elemente. In kaj zahteva več metode in spretnosti? ABC in „jedenkratjeden ali mensa in amo? — Tam nazor, ostro razpozna-vanje, postopanje in pripodabljanje — tú največ le spomin in mehanično „zapomnjevanje. Pa tudi ne oziráje se na to ostane pojem „elementi“ vedno „jako raztezen; lahko spiše kdó jako debelo knjigo, pa jo vendar nazóve „Početki vednosti“. Jaz ne zaničujem nobenega menjenja, ampak čislam vsako „po zasluženju, — ali le to bi želel videti, da bi se „elementarni“ učitelj za „vselej zamenjal z „ljudskim“ učiteljem. Njegova šola je vzobraževališče za „ogromno večino ljudstva in je torej ljudska svojina, ón sam živi mej ljud-štvom in spada k njemu s celo svojo osebo. Beseda daje pojem, kakor pojem „besedo, — za tega delj še enkrat: „Ljudski učitelj!“

Tem besedam Kellner-jevim bi ne imel drugega pristaviti nego željo, da bi novejšo „osnovno“ šolo doletela ista osoda kakor nekedanjo „narodno“, ter da bi vsaj mi ljudski učitelji imeli jedinstven stanovski naslov, ko ga naši voditelji nočejo imeti.

Vzgoja in zgovernost pri Rimljanih.*)

Kratek je pouk za pošteno in blaženo življenje. Kvint. XII, 11, 12.

Dandanašnji državljani si išče po svojem dvojnem bistvu, kateremu primerno bi morala tudi vzgoja in olika urejena biti, zemeljske sreče in večnega vzveličanja. A v starem veku je bil namen vzgoje in olike človeške le srečno življenje na zemlji.¹⁾ Torej je moral srečen človek trojno dobro v sebi združevati namreč vnanje, telesno in duševno. Toda vnanja dobra so omejena, kakor vsako sredstvo; saj preveliko bogastvo, moč ali slava imatelju ali škodujejo ali ne koristijo. Dočim so duševne vrline takošnega bistva, da so tem koristnejše in tem lepše, čim večje so. Torej se blaženost življenja mnogo bolj posreči onim, ki se odlikujejo z oliko duha in blagostjo srca, če tudi so jim vnanja dobra le v oskudnej meri dana, nego onim, ki imajo teh obilo, a onih premalo. Saj nas vnanja dobra doleté večinoma po naključju, pravičen pa in samega sebe obvladajoč še ni nihče nastal po naključju. Tedaj je blaženost življenja pri vsakem človeku odvisna od njegove kreposti in razumnosti. V dokaz za to je Bog, ki je gotovo srečen in blažen, pa ne po vnanjem dobru, ampak le sam od sebe in po kakovosti svojega bistva.²⁾

Toda blaženost človeškega življenja sèstaja v vspešnem delovanju, torej je za državo in posameznega človeka najboljšo življenje delavno. Izmed narodov starega veka se ni nobeden tako odlikoval po vstrajnem in neumornem delovanju nego Rimski. Zatoraj je bila pa tudi vsa vzgoja in olika pri Rimljanih vže od nekdanj tako urejena, da je pripravljala državljane za spretnost v zasebnem in državnem poslovanju. Rimljan se ni bal težavnostij življenja, temveč jim je rad nasproti šel. Zatorej je zmatral za najvišjo nalogo življenja neumorno delovanje na foru in na bojišču. Tako je postal Rimljan praktično razumen mož, ki pri vsakem dejanju ni drugega iskal nego koristi, vse nekoristno je izključil in vsled tega mu je bilo delovanje za državo smoter, za katerim je edino težil, dočim se je potegoval nežno čuteči Grk, ki je bil poln žive dovezetnosti, za družljivost, katera mu je bila najvišji in edini cilj življenja. Zatorej je proslavila Helada z deli dovezetnosti in duha grško ime za vse čase, Rimljani pa so si podjarmili narode z mečem, plugom in zakoni.

V tako izvrstno delavnost ste pripravljali Rimljane vzgoja in zgovernost, in sicer je bila v prvih stoletjih rimske države od vstanovitve Rima do zadnje punske vojske vzgoja glavna stvar in merodajno za mladega Rimljana; v drugi dobi od razrušenja Kartagine do propada zapadne rimske države pa je vrla starorimska vzgoja polagoma zginila in zgovernost njeno ulogo prevzela. Teoretski pouk se je začel po šolah vedno bolj širiti in vse vède, katerih so se učili mladi Rimljani, služile so v dosego zgovernosti, ki je postala ideal rimske olike.

*) Iz „Uvoda“ h Kvintilijan-ovemu Govorniškemu pouku.

¹⁾ V starem veku še ni bil duh od narave celó ločen. Sicer so vže grški modrijani učili nesmrtnost duše, toda njeno življenje po smrti telesa je še le kristjanstvo kot dogma proglasilo. Vsled tega se je dala tudi državam nova podstava in njenim udom veliko večje pravice. Novorojenec ne postane samo ud dotične države, po katere zakonih se ima vzgajati in izolirati, temveč tudi ud cerkve, ki mu podeljuje sredstva, s katerimi si more pripraviati večno vzveličanje duše in srečno življenje po smrti.

²⁾ Prim. Arist. polit. VII, 1—5.

V prvi dobi (754.—146. pr. Kr.) se Rimljani s teoretskim poukom in vědami prav nič niso pečali, temveč vso svojo pozornost obračali so na vzgojo in značajnost mladine. Zatorej je bil sedež vzgoje rodbina, v katerej je pri tem važnem poslu prvo ulogo imela mati. Pri Rimljanih pa je bila žena (mater familias, matrona) veliko bolj čislana nego pri Grkih in je imela iste pravice z možem kakor pri Grkih v junaški dobi. Rimska matrona je bila doma gospodinja in je vodila vse gospodarstvo, ker je mož vsled državnih opravil odsoten bil. Potemtakem se je razvilo rodbinsko življenje pri Rimljanih vse bolj živo in ognjevito nego pri Grkih. Svojo najvažnejšo in najlepšo delavnost pa je razvila Rimska matrona pri vzgoji otrok, kedar so začeli govoriti. Ona je prižigala nežnemu deškemu duhu prve iskre, vzbujala krepost in pobožnost in jih učila lepo govoriti, tako da je njen vzgojevalen vpliv bil merodajen za vse življenje vzgojenčev. Ko so otroci odrasčali, učili so jih roditelji, kako je treba bogove častiti, katere dolžnosti mora vsak izpolnjevati proti državi in državljanom. Vrlo marljivo so ogrevali in navduševali mlada srca za pravičnost, hrabrost, zmernost in vse druge kreposti, da je navada na te kreposti postala dečkom druga narava. Posebno pa so jim zabičevali sramežljivost, ki ohranjuje lepo vědenje. Do sedemnajstega leta, ko so stopili dečki v mladeniška leta, in se pričeli pripravljati za javno delovanje, bila je mati osrednje vzgoje, odslej pa oče ali stric. Dočim je mati v deška srca vsajala one nežnejše kreposti, moral je oče mladenčev privajati ostrejšim zakonom. Najpreje trebalo je telo uriti in je tako vstrojiti, da je moglo prenašati vse težavnosti vsakovrstnega poslovanja. Največa krepost mladenčeva je bila hrabrost v vojski in v miru. Zatorej so utrjevali očetje mladenčev v raznih delih in v potrpežljivosti. Posebno pa so jih učili prenašati glad in žejo, mraz in vročino, rane in trpljenje. Ta vzgoja je bila seveda nekako surova, priprosta in skromna, ker se je ozirala le na praktičen smoter; toda državi je bila primerna in blagodejna. Torej se niso brigali Rimljani v tej dobi za teoretski pouk in věde, temveč vzgajali so mladi zarod za vstrajno delovanje ter za pošteno narodno mišljenje. In tako pričeta vzgoja se je nadaljevala skozi vse življenje. Vzgojevali niso le roditelji in sorodniki, temveč tudi vsa država je bila šola vzgoje,¹⁾ kjer se pa mladenči niso navzeli teoretskih nauk, temveč delovanja in poštenega življenja, to je rimske kreposti (virtus romana), ki je obsegala vse moške vrline, hrabrost in razumnost, dostojnost in poštenost, pravičnost in vestnost.

A v drugi dobi (od punskih vojsk do propada zapadne rimske države 146. pr. Kr. do 476. po Kr.) se je po vplivu grške literature in življenja vzgoja in olika Rimljanov celó izpremenila. Za vzgojo se v tej dobi Rimljani niso posebno brigali. Svoje sinove so prepuščali grškim pedagogom, ki niso razumeli rimskega življenja in čuvstvovanja; zatorej niso vzgajali takih Rimljanov, kakoršni so bili v prejšnji dobi, ampak izneverjali so vzgojence pravemu Rimljanstvu. Iz te malomarne vzgoje je vzraslo le malo značajev, pa veliko veteršnjakov in koristolovcev, ki so postali prava šiba božja za rimsko državo in svobodo.

Dočim je prava narodna vzgoja v tej dobi začela pešati, razvijal se je tem lepše teoretski pouk, kateremu vrhunec je bila zgovernost. Zgovernost,

¹⁾ Prim. Seyffert Moritz: „Uebungsbuch zum Uebersetzen aus dem Deutschen in's Lateinische“, str. 135.

brez katere se ni mogel nobeden državlján spretno pečati z državnimi posli, vzraščala in razcvitala se je od leta 494. pr. Kr., ko se je začela borba med plebejci in patriciji. Svoboda je razvila moč govora in ljudski tribuni, ki so bili prvotno redkobesedni, postali so s časom vrli govorniki. Forum in kurija postali ste pravo gojišče zgovornosti. Kajti ondi se je razvijalo državno življenje, ondi je bila kovačnica rimske svetovne vlade, ondi razpravljali so se zakoni, pogodbe vse važne državne in meščanske zadeve, ondi se je odločevala osoda raznih narodov, ondi so sukali državniki uma svitle meče, ondi je žela častilakomnost najlepše vspehe. Iz Cicerona (de inv. I, § 6) je razvidno, da so mnogokateri zgovornost celó poistovetovali z državoznanstvom. Za časa cesarjev, ko je bila svoboda rimskega naroda omejena, umolknila je tudi zgovornost na javnih mestih, tembolj se pa teoretska gojila po šolah in je bila Rimljanom neka odškodnina za izgubljeno svobodo.

O razvitku rimske zgovornosti v prvem kristjanskem stoletju napisal nam je Kvintilijan, ki je sam dvajset let v Rimu učil zgovornost, enciklopedijo, ki je tem važnejša, ker nam ne razpravlja Kvintilijan le pouka pri retorju, temveč ves pouk od elementarnega čitanja in pisanja do retorskih vaj pri učitelju zgovornosti. Največje važnosti za nas je to delo, ker razvija Kvintilijan tudi poučno metodo in podaje navodilo za vzgajanje dečkov vže od prvih let. Sploh smemo Kvintilijanovo delo imenovati prvo praktično pedagogiko, v katerej razpravlja učeni retor vse točke, ki se tičejo vzgoje in pouka. Poglejmo tedaj, kako da tolmači Kvintilijan fundamentalna vprašanja o vzgoji in pouku, kaj je v njegovem delu pohvalnega, kaj napačnega in kake zasluge da ima Kvintilijan za napredek vzgoje in pouka.

Nekako čudno nam se zdi, ako vidimo prečitavši dvanajstero knjig govorniškega pouka, da služita krepost in npravstvenost, najvišji vzori, za katerimi dandanes težimo, Kvintilijanu le v eden smoter, namreč v zgovornost. Vsaj na videz niso spisane dvanajstere knjige v dosego vsestranske olike niti v dosego npravstvenosti ali pa vrlega značaja, ampak v izoliko onega, ki hoče govornik postati. Toda nas ne zanimajo te knjige zaradi lepo donečega naslova, ampak posebno zaradi izvrstnih pedagoških razprav, katere je nakopičil Kvintilijan v dvanajsterih knjigah govorniškega pouka.

A poglejmo si, je-li katera sorodnost in zveza med vzgojo in zgovornostjo?

Po Kvintilijanovem mnenju je vzgoja le sredstvo, zgovornost pa ima sama svoj smoter. Pa zgovornost, katero Kvintilijan vedno hvali in poveljuje kot kraljico znanostij, nima dandanes one vsemogočne veljave, katere si je bila pri Rimljanih priborila, ki so jo gojili kot umetnost, ampak umaknila se je različnim vědam, s katerimi se bistri um in blaži srce ter doseže harmonična izolika človeška. Zatorej bi smelo domnevati, da nima Kvintilijanovo delo za nas nobene vrednosti več. Kdor bi tako mislil, varal bi se zeló. Nek tretji pojem je, ki nam pedagoško stališče Kvintilijanovo razmotruje in med vzgojo in zgovornostjo posreduje, in ta pojem je npravstvenost.

Kvintilijan trdi vže v uvodu svojega dela, da mora biti govornik pošten mož (vir probus), in tega mnenja se drži v vsem svojem delu; koncem govorniškega pouka, v dvanajsti knjigi, ko ponavlja vse, kar mora biti v pravem govorniku vteleseno, poudarja še enkrat poštenost kot krepost govorniku ne-

izogibno potrebno in jo kot vodilo za življenje govorniku zabičuje. Zatorej pa tudi večkrat opozarja, da je zgovernost po malomarnosti onemogla in propala, ker je etiko opustila, nasproti pak je tudi filozofija, ki se je opuščenege dela polastila, v najgršo hinavstvo zabrela, ker sta se pouk in življenje razdružila. Kvintilijan pravi, da je poštenost za govornika važnejša od zgovernosti (XII, 11, 11 : Kajti to, kar je važnejše in večje, da smo pošteni možje, izvira najbolj iz volje.) Potemtakem se spremeni vzgoja govornika, kakor jo zahteva Kvintilijan, v vzgojo poštenega moža in blagega značaja, za čimur teži dandanašnja vzgoja in olika. Da nam ta zahteva Kvintilijanova, govornik mora poštenjak biti, bolj jasna postane, oglejmo si nekako govorniško delovanje, kakor nam se kaže v praktičnem življenju.

Za dandanašnje razmere nam se ta trditev Kvintilijanova skoraj neverjetna, da celó čudna zdi. Saj vidimo, da se zgovernost rabi v najpodlejše namene, da so oni, ki se tega nebeškega daru poslužujejo, najhujši samopašneži in krivičneži, pravi volkovi v ovčjih kožah. Takim je lastna korist najvišji smoter; saj govorijo za vsako stvar, za katero jim se da plačilo. Govornik za vsako reč pa ne more nikakor poštenjak biti.

Seveda je tudi dandanes velik razloček med tako zvanim Ex-offo govorom in govorom iz prepričanja. Kar se pri Ex-offo govorih najbolj pogaša, je gorečnost in navdušenost za predmet, o katerem se govor vrti. Kjer pa manjkate ti dve lastnosti govoru, tam govornik gotovo nima pravega prepričanja o istinitosti in pravičnosti dotične stvari; on ni vnet za to, da bi si tudi poslušalci osvojili njegovo mnenje. Tedaj Ex-offo govornik tudi za vspah svojega govora malo mara. Celó drugo stališče zavzema narodni govornik. Njemu je stvar, katero zastopa, sveta. Zatorej pa tudi govor kipi iz živega vira. Predmet, ki ga zanima, ga je tako prevzel, da se poteguje zanj z dušo in telesom. Poslušalce prepričati, jih z govorom za dotični predmet vneti, to zmatra narodni govornik za svojo sveto dolžnost.

(Konec prih.)

— 306 —

Nekoliko črtic iz domače vzgoje v prostih Slovencih.

Predaval v celjskem učiteljskem društvu 7. marcija t. l.

Ivan Stukelj.

(Dalje.)

b) Nemehkužnost. Mehkužnosti v prostih kmečkih rodbinah ne moremo najti, ker je roditeljem neznana, ali ker je ne morejo njegovati zaradi malega premoženja ali varčnosti.

Poglejmo si slov. kmečkega otroka, kako se telesno okrepuje. V prvi detinski dobi mora se privajati težavam, nezgodam, dá siromaščini. Samosrajčnik mora biti v prvih letih, ako tudi ni iz uboge hiše. Boljšo obleko še le dobi, stopivši v šolo, ko gre k birmi itd. Živo se še spominjam otrók sosedove hiše, ki ni bila ravno uboga. Doraščali so drug za drugim. Najprvo je bil samosrajčnik bodi si deček ali deklica. Lepa jesenskega ali pomladanskega dné pa je ponosno vstopil na domači prag. Še sedaj me smeh sili, ako se spomnim na obleko, v katerej se je bil prikazal. Na srajco mu je oblekla

skrbna mati širok telovnik, kateri je vže njen oče razdrapal. A vem, da se je veselil te obleke, kakor mlad kadet svoje oficeirske uniforme. Kako smelo je gledal dečku nosek in kako poredno so sevale njegove oči izpod stare, kosmate kučme, kako zvedavo je deklici sijal mali obrazek in kako ljubko so se vili plavolasi koderci izpod te kosmate čelade. Navdajal ju je up: prihodnje veliko noč dobim lepo obleko.

Vendar žal, da se vsiljuje neko mehkuženje, bolje bi rekel, ona prismojena, opična ljubezen pri osebnikovcih ali gostačih, tovarniških delaveih, ki se hočejo odtegovati značaju slovenskega kmeta, ne samo po obleki, stanovanju, ampak tudi po hrani. Opomniti hočem tu samo na take obitelji. Poglejmo si ženo tovarniškega delavca, bodi si boljšega ali slabšega. Slovenskega kmeta hči je, ne vselej sprijena, a večinoma vendar le. Pri svojih nekdanjih tovarišicah, sedaj tovarniških ženah, videla je navidezno blagostanje. Kmečko življenje jej jame presedati. Pot do sprijenosti je uglajena. Pride do ženitve. Oj sladki dnevi! Kako so še le srečni časi, ko pride „sad ljubezni“. Ah, ta dobra mati. S poljubom dvigava svoje dete zjutraj iz zibe, s poljubom polaga je zvečer zopet v njo. In med dnevom, kdo bi soštel vse te poljube! Malostno in smešno se vtegne komu zdeti, da o tem govorim. A komur je znano, koliko moč ima vsakteri vzgojevalen pripomoček, mi ne boče zameril. Poljub je tudi tak pripomoček, ki se rabi v domači vzgoji. S poljubom izvablja mati otroku prve smehljaje, s poljubom ga opozarja, da je ona njegova mati, da se ozira na njo, s poljubom ga uteši mnogokrat celo v bolečinah itd. To je znano najbolje previdni materi. A tako ljubkovanje, tako srčkanje je pretirano in se res pristudi pametnemu človeku. Kaj še, ko tako dete odraste! Kako se zavija in oblači, da bi se ne prehladilo. A postavi v vrsto malega kmeta in otroka tovarniškega delavca, ki dostikrat v enem mesecu več zasluži, kakor mali kmet v vsem letu denarja ugleda. Kmečkemu otroku je večinoma rastlinska hrana, a tovarniški otrok je mesojedec. A glej zdrave, krepke ude prvega, te lici kakor kri in mleko, a drugi je tak, kakor bi jedel kobilice, koreninice in divji med. Da je to tako, ni vzrok samo nerednost v življenju, ampak največ omehkuženost. To se tudi pojavlja v navadnih gostačih težakih. Poprej ti boče prišel po zimi v šolo malega posestnika sin, ki ima še enkrat dalje v šolo s slabim oblačilcem, nego omehkuženi gostaški sinček, ki ima šolo skoro pred nosom in je boljše oblečen od posestnikovega otroka. Omehkužila ga je neumna mati. Prvemu je trda klop ležišče, dočim gostaški otrok dostikrat na mehkem leži. Pride vojaški nabor. Posestnikov sin, krepak mladenič mora obleči vojaško suknjo, malopridni gostaški sinko pa vtakne prej kot more vrat — v zakonski jarem. Nadloge zaradi mehkužnosti pa pridejo na ubogo občino, na žulje bornega kmeta plačujočega visoke davke. Šola narodna zaprečuje omehkuženost marsikako, posebno s telovadbo.

Res krepak in čil je naš mladi kmečki rod, delavnih močij ne pogrešamo, niti moških, niti ženskih. In vendar slišimo le prepogosto tožiti današnjih poljedelskih gospodarjev češ: „Saj ne morem dobiti pridnega hlapca ali delavca!“ Zlasti se jadikuje tako po obrtnih krajih. Kako to? — Veselo življenje v delaveih po tovarnah in drugih podjetjih izvabi tudi mnogo kmečkih sinov, dostikrat prvence, iz rodbine v tovarne. In kaj bi jih ne? Kako lepo se jim odštevata svitli

denar na roko vsak teden, dočim bi s poljskim delom čez več tednov zaslužili le nekaj beličev. A žalibog da jim je to mnogokrat le v pogubo. Le prehitro namreč pozabijo, kako so njih stariši s potom in žalji pridobljeni denar hranjevali, po trikrat obračali, predno so ga izdaval. Zapravljivosti se navajajo in to največ od pripotovanih, da ne rečem pritepenih delavcev, ki živé kakor ptice v gozdu. Pa hvala Bogu, da so to le posamezni slučaji in da v obče v Slovencih še ni takó. Vendar pa bi v tó poklicani činitelji naj delali s vsemi silami na to, da bi postali še ti slučaji vedno predkeji!

c) O kaznih. Kako piše o tem oziru Jan Lego? „O kazni z ono, brezuvetno, slepo poslušnostjo, katera nareja iz detet topo lutko in goli stroj brez duha in svoje volje, ni niti sledu v prosti rodbini slovenski in otroku se daje do neke mere popolno prosta volja in svoboda. Kar stari sami tako ljubijo, namreč dovtipno veselost, dopuščajo še v večji meri srčno radi svojim otrokom, in ponosno pokazuje mati materi svojega sinčka, videč, kako poigrava v njem bujna mladost: Glejte, kakošnega fanta imam! — Kakor se slovenski naravi iz globočine duše studi vsa prisiljena in naduta odmerjenost v vedenju („glej, glej, kako se drži“, sliši se jako pogostoma za hrbtom kakega tujca ali „škrijea“), tako je na Slovenskem pôjem v razbrdanosti in svojevoljnosti mladini mnogo, mnogo bolj omejen, nego po drugod, kjer se dete od same groze tako rekoč dihati boji, videč ven in ven nad seboj črni oblak vseh možnih kaznij, dokler se naposled zbok vednega strahu tako ne ukroti, da že niti razločevati ne vé, je-li to, kar dela, dobro ali slabo. Takovo dete zgodaj lišeno svoje razsodnosti in samodelnosti, izgublje bolj in bolj vso samostalnost ter dozoreva v goli nastroj, kateremu je namen: Služiti. V slovenski rodbini pa se puščajo otroku vse pravice njegove dobe in ne stori se ničesar, kar bi bilo ne samo na škodo njegovemu razumu in čutu, nego tudi na kvar razvoju in okrepcanju njegove volje. Dete se vodi zgodaj in vedno postopnjema k samostalnosti, poučujoč je, kako naj samo sebe vlada k dobremu. Med njim in roditeljema gospoduje ven in ven vzajemen pogovor, pri čemer ni na strani roditeljev nobenega preziranjá detinskih nazorov, ali celo zaničevanjá, nego naravnost ali pa od strani ga izpodbadajo k vprašanjem. Tako se vadi dete misliti, svoje misli razvoščati in po njih si bistriti duševni vid“. — Svaritev je kratka: Boš ali ne boš!? S prijetnim glasom se kliče ime pridnega otroka: Janezek, Jožek, Matijček, Polonica, Ančka itd. Kadar pa je kaj zakrivil, kliče se ošorno: Janez, Joža, Polona! ali se pa ime zateguje in podaljšuje s tistimi krepkimi pritiklinami: Gregorač, Mihač, Janezast, Francuk, Franculja. — Plačilo ali darilo je redkokrat, le o posebnih slučajih od starišev, botrov, tet ali sorodnikov, o godovih, sv. Miklavžu, o veliki noči za piruhe ali pisanke itd. Otrok naj vé, da je vže to velik dar, da ima živež in obleko od roditeljev.

Naši pedagogiki zaslužen mož, blagodušni pokojni škof Martin Slomšek je rekel: „V slovenski hiši bodi v jednom kotu bridko razpelo, v drugem šiba!“ Kjer se še tako godi, tam v resnici še ne izginja Božji blagoslov. Zgodaj se jame otrok privajati h krščanskemu življenju. Štiriletno dete vže sili ob nedeljah v cerkev, in stariši je radi s seboj jemljejo. Če je nepokorno, tedaj se mu zapreti: „V nedeljo ne bodeš šel z menoj v cerkev, ako se ne poboljšaš!“ Malim otrokom je to občutljiva kazen. Zatožijo ga sorodnikom, botrom, kar jim

dostikrat hudo dé boječi se, priti ob njihovo ljubezen ali njihove dari. Strogi pogled ukroti celo kopo razposajencev. Kaj pa še le, ko se vzame šiba izza kota; tedaj pa je vse tiho, ne samo pravi zadolženec, ampak vsi, kakor bi čutili, da je vsakdo nekaj zakrivil. Pomniti je seveda, da pri vseh kaznih se ne pazi na posebno vrsto, na kolikost ali kakošnost, kakor je sploh v navadi pri neizobraženeih. Kdo bi jim to zameril, saj se je vže tebi, učitelj, tudi primerilo.

(Konec prih.)

Pedagogiški razgled.

Šole za slepce v Franciji.

Slepota je takó stara kakor svet. Človekoljubje je poznalo vže tisočletja tarnanje vbožcev, slepcev, za katere je imelo tudi vzdihljeje in solzé; toda sami vzdihljeji in solze niso zamogli olajšati njih bēdo, da bi zacelili to rano neprestano odprto, neprestano obnovljeno.

Kakor pripoveduje zgodovina, tvorili so v feudalnih časih tudi slepci, podobno dninarjem v tovarni in slušateljem vis. šol, razna društva. Francija je tista dežela, v katerej se je to začelo. Bila so jim podana pravila in pogoji in vže 1260. leta bil je osnovan za nje v Parizu hospic v Quinze-Vingts, ki obstoji še dandanes.

Vže takrat izmišljali so razne načine, kakó poučevati té nesrečneže, toda še v letu 1784. bile so posledice kaj neznatne.

In zopet je bila Francija, katera je, navdušena vedno za velike čine in ganjena po nesreči svojega bližnjega, od koder je prišla nova srečnejša doba za slepce.

Valentin Haüy, sin vbožnih starišev, rojen 1745. l. v pikardskej vasi Saint-Just-les-Marais, ugledal je nekega dné l. 1771. na božjej poti osem do deset slepcev z očali na očéh, smešno našemljenih, ki so kaj nevgodno godli z nastroji, katere so držali v rokah. Pred njihovimi vgaslimi očmi bile so razločene note. Ta nazor ga je osupnil, ganil, razgnjel.

Za nekaj časa obrnila se je njegova pozornost na kaj nježen tip pri slepcih, ki ga je zapazil pri poštenem slepcu beraču, kateri je na javni cesti vrnil mu tolar, domišljevale si, da se je dobrotnik zmotil ter mu ga dal namesto drobiža. Valentin Haüy, osupnen po nenavadnem razvoju tega čuta, ki se po neprestani vaji da toliko popolniti, se je zamislil, premišljeval, prevdarjal. Konečno mu je prišlo na misel, da bi se dalo vničiti za slepce, nadomestivši njih pogled z tipanjem ter ponježivši njih sluh in tip, to, kar je večnil za gluhoneme Abbé de l'Epee čegar prednašanja je marno obiskoval.

Misel njegova iz početka kaj negotova, se je brzo razjasnila. Izumnik iskal je le načina, katerega bi mogel vporabiti takó, da bi pretvoril slepce v ljudi istinito izobražene. Vedel je, da so se vsled vaje v tipanju iznašle vlačene in vèn moleče črke iz lesa in debelega papirja in da je neko blagotvorniteljno društvo dalo baš v tem času vlivati črke iz rudnin, s katerimi se je začelo čitanje s tipanjem in igre.

Napredovavši še dalje, dosegel je po daljšem trudu, da je naučil čitati nekega slepca s pomočjó premičnih črk. Bilo je to takrat, ko je osnoval sam šolo za slepce s to naučno metodo, katera se je dolgo rabila v Evropi.

Evropa šteje dandanes nad sto zavodov vsake vrste za slepce. Amerika nad petdeset in tudi Avstralija nekoliko.

V šolah učé se slepci vporabljevati tip, modelovati, čitati in pisati; v posebnih oddelkih učé se tudi godbe, igranja na glasoviru in razna rokodelstva. Slepci delajo, bodi-si v delavnici, bodi-si domá; delajo izdelke za rešeta, izdelke

iz tkanin, protja, pavole in so večji tudi čipkarstva. Ti, kateri vsled fizičnih ali duševnih hlb ne morejo kaj prida delati, sprejemajo se v oskrbovališča.

Od leta 1847. izdajajo se tudi časopisi za slepce po stopinji njihovih zmožnosti. Takih časopisov je sedaj okolo 8 na celem svetu. Razni nastroji, premični stroji, dovtipne mape zemljepisne, najmanj deset posebnih abeced, igre vsake vrste, oskrbeli so za slepce stoteri človekoljubi.

Abeceda Brailleov-a, izdana za slepce 1829. l., sprejeta je sedaj po celem svetu. Istinito je vže mnogo, imeti abecedo jedino za slepce; toda izvršilo se je še več. Iznasel se je za nje tudi hitropis (stenografija) in tega šteje se sedaj pet vrst, prirejenih Brailleov-ej stenografiji. Francoz Laas d'Aguers izdal je za nje tudi zemljevide.

Naučiti slepce pisati navadno abecedo, bila je zagonetka, katero rešiti trudilo se je dokaj duhovitih mož. Več nego 100 pristrojov, često jako dovtipnih, poskušalo se je v ta namen. In zopet je Francozu, z imenom Beaufort, treba se zahvaliti, za najdovršilnejši način razširjenega sedaj pisma, zvanega „stylografija“ pojavljenega l. 1882. Takó so sedaj slepci preskrbljeni z posebnimi dovršilnimi potrebščinami, ki jih delajo zmožne, pridobiti si znanosti, gojiti nekatere umetnosti, izuriti se v raznih rokodelstvih in biti mnogokrat kaj koristni tovariši v človeški družbi.

V Franciji je po posebnem popisu, izvršenem l. 1883., med 38.000.000 prebivalci 32.056 slepcev iz obojih polovic starosti in sicer 2548 manj kot 21 let, a 29.508 nad 21 let starih. Od prvih 2548, izmed katerih je 1360 fantov a 1188 deklic, poučuje se jih preko 800, a to okolo 450 fantov in 380 deklic, v 2 posebnih kurzih in 23 šolah, 5 fantovskih, 7 dekliških in 11 mešanih, katere vzdržuje država, mesto Pariz in nekoliko verskih kongregacij.

V Parizu samem so 4 vzgledne šole, vsaka s posebnim strokovnjaškim poukom, in skoraj polovica slepcev francoskih obiskuje té šole. Te so: Národni naučni zavod za mlade slepce (l'institution nationale de jeunes aveugles), kateri je pred petimi leti praznoval stoletnico svojega obstanka; šola Brailleov-a, osnovana l. 1883. po gospodu Pephauemu, vodju imenovane vrhe hospica, Quinz-Vingt; zavod slepih sester de Saint-Paul, odprt l. 1852. in zavod bratov de Saint-Jean de Dieu, obstoječ od l. 1875.

Mesto Pariz odprlo je 1879. l. v dveh ljudskih šolah dvojni kurz, kjer se trikrat v tednu poučuje 12 slepcev, dva od njih v godbi na glasoviru.

Na deželi dobivajo slepi otroci pouk v 19 šolah, od katerih so 4 fantovske: v Rouchin Lille, Saint-Médardu-les-Loissons, v Bourdeaux in Augersu (šola Penjonova); pa 6 dekliških: v Lille, Larnay, Alençon (dve), Laonu in Chateaurouxu; 9 mešanih v Clermond-Ferrandu, Nancy, Montpellieru, Arrasu, Marseillu, Grillaudu, Toulonsu in Limogesah.

Vkupno ima Francija za slepce 23 šol, 3 kurze za otroke, 2 kurza za odrastle, 2 vežbovniška in 5 rokodelskih kurzov, 1 posebno oskrbovališče, 8 oskrbovališčnih sekcij, 3 pomožna društva, 3 mesečne svetnice, 1 muzej, 7 tiskarskih strojev za tiskanje Brailleov-ove abecede, več nego 300 del, tiskanih z Brailleov-imi črkami, 1 biblioteko, več nego 800 šolo obiskujočih otrok, preko 600 slepcev, ki se živé z rokodelstvom, 170 delalcev v tovarnah, 1000 v hospicih, 1800 takšnih, ki uživajo doslužnino in več nego 2000 takšnih, ki znajo čitati Brailleov-ovo abecedo. („Beseda učiteljská.“)

— 2420 —

Dopisi.

Iz Ruš.*) („Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“) priredilo je povodom dvajsetletnega obstanka novih šolskih postav v četrtek 9. dan

*) Po naključbi zakasnilo.

m. m. izlet v Lembah, kjer je ob enem imelo v šolskem poslopu tudi svoje drugo letošnje zborovanje. Vdeležilo se je te slavnosti mnogobrojno število udov in šolskih prijateljev. Društveni predsednik g. M. Nerat otvoril zborovanje s pozdravljajnim govorom, v katerem med drugim tudi povdarja, da smo se v kratkem času tukaj že drugokrat zbrali, obakrat pa iz patrijotičnih nagibov. Dne 6. dec. l. l. proslavljali smo ravno tukaj štiridesetletnico presvitlega cesarja, danes se pa spominjamo s hvaležnostjo ene Njegovih za prosveto avstrijskih narodov najvažnejših naredeb, namreč 20letnega obstanka novih šolskih postav. Govornik konča svoj jedernat govor s trikratnim živiočlicem na presvetlega cesarja, kot prvega ustanovitelja in pospeševatelja napredne šole. Navdušeni „živio“ razlega se po dvorani.

Slavnostni govor „Razvoj ljudske šole pod vladjo cesarja Frana Josipa I.“ prevzel je g. F. Majcen, nadučitelj v Radvanju. V svojem jako dovršenem govoru omeni govornik razdelbo stare šole v trivijalne in glavne šole ali normalke ter osvetli tedanje žalostne šolske in učiteljske razmere. Nadalje navéde zaslužne može, ki so se borili za reformacijo stare šole in kojim gre hvala na konečni priboritvi sedanje napredne šole, katera zadostuje današnjim razmeram in potrebam in katera je v istini podlaga ljudske omike in miselne samostalnosti. Govornik označi še nakane sovražnikov nove šole, ki nameravajo omiko in miselno samostojnost naroda omejiti in si na ta način svojo moč vtrditi in zagotoviti, na škodo narodu. Konečno še omeni, da smo si vsi učitelji v svesti svojega vzvišenega poklica, da hočemo vedno v smislu sedanjih šolskih postav delovati in v nežna srca naše mladine veepljevati čut za vse dobro, lepo in pravo ter vzgojiti vrle in značajne državljane in dobre kristjane. — V imenu vseh prisotnih zahvali se g. predsednik govorniku na njegovem izvrstnem govoru. G. M. Nerat poroča še o zborovanju slov. učiteljske zaveze 22. in 23. aprila t. l. v Ljubljani, povdarjajoč, da smemo biti z vspehi tega 1. zborovanja zadovoljni ter da smemo tudi v bodočnosti marsikaj koristnega za šolo od zaveze pričakovati. Poročilo se vzame z odobravanjem na znanje.

Po končanem zborovanju sešli smo se vsi vdeleženci v Robič-evi gostilni k skupnemu obedu, kjer smo se v prijateljskih pogovorih, med katerimi se je napivalo tudi vsem merodajnim činiteljem šolskim, pri izvrstnem „pekerčanu“ prav prijetno zabavljali do večera.

B. T.

Od Voglanje. (Celjsk. uč. društva mesečno zborovanje 2. jun. t. l.) Pri tem shodu nam je veleizborna prijalo g. A. Gradišnik-a poročilo o prvem zborovanju „Uč. zaveze“ v Ljubljani navzlic temu, da so je vže poprej donášali razni naši časniki. Kar je z motrečim bistrim okom zapažal g. poročevalec v prvem mnogobrojnem sestanku slov. učiteljstva, podajal nam je z živo, premišljeno besedo. Poln čvrstega duha in raznobojnati je bil njega govor. Tu vspodbudna beseda polna svetega navdušenja za sveto stvar, ako je zaziral stanovsko zavednost, tam pomilovalna beseda za mlačnost slov. uč., zopet tu oster piker izraz. V njegovih besedah čuli smo marsikaj, česar ni hotel povedati. V svojem poročilu je dobro pogodil subjekt našega društva, govoril v njega duhu, zato smo se mu pristréno zahvalili kot verni sódrugi v mislih in težnjah.

Osupnila, neprijetno dirnila, dá v srce užalila nas je pa vest g. predsednika, da se je z nova zalučil kamen proti slov. učiteljstvu od strani, od katere se nismo nadejali. S kratkimi besedami nas je g. načelnik obvestil s čudno skovano resolucijo „Slov. društva“, zborujočega v Žaleu 9. m. m. Ta resolucija za versko šolo ne sme se smatrati kot vsprejeta; kajti v prvi vrsti ni imela večina navzočih pravice za njo glasovati, ker niso udje imenovanega društva, v drugej vrsti pa ni bilo faktične večine. G. Žagar, učitelj iz Gorice, opozorivši g. predsednika na to nepriliko, zadovoljiti se je moral z nastopnim pythienim odgovorom: „Trudni smo, ter hočemo malo prenehati“.

Zavedno slov. učiteljstvo mora take resolucije za versko šolo s krepko odločnostjo zavračati kot hujskanje in ščuvanje!

S pravičnim srdom govoril je to naš g. predsednik, a s toliko večjo radostjo opozoril nas na besede Njega Visokosti, nadvojvode Rainer-ja izustivše v slavnostni letni seji akademije znanostij in umetnostij v sredo 29. maja t. l. Nadvojvoda Rainer je otvoril zborovanje z nastopnim nagovorom: „Nas vse je pretresel dogodek, ki je zadel cesarsko hišo in vse narode avstrijske. Akademija zgubila je s smrtjo cesarjeviča Rudolfa, ki je kot častni član in zavetnik deloval za akademijo, najodličnejšega pospeševatelja svojega. Torej položimo na krsto pokojnika palmovo vejico spoštovanja in hvaležnosti“. Potem se je nadvojvoda spominjal šestdesetletnice Schmerling-ove in končal z besedami: „Tako smo, gospoda moja, minolo leto bili razvili vspešno znanstveno delovanje, kakor bodete posneli iz poročila. Žal, da moram konstatovati, da se je sedaj začela borba proti prosveti in napredku, toda upati smemo, da bode žalostna prikazen kmalu minola.“

Izraz hvaležnega srca našega do Njega Visokosti in vsej hiši Habsburški, zaščitnici blaženi prosveti, bil je na poziv g. predsednika trikratni vsklik: slava! — Prihodnja seja 4. julija t. l. Streljak.

Iz Ptujске okolice. Vsled vabila odborovega zbralo se nas je 6. junija v okoliški šoli v Ptujju okolo 18 učiteljev k zborovanju. Pridružila sta se nam tudi gg. Vinko in Janez Kotzmuth. Istotako nas je g. Henrik Tribnik, učitelj na Hajdini, s svojim vstopom prijetno presenečil, kar naznanja g. predsednik, izražajoč veselje nad tolikim številu zbranih. Po odobrenju zapisnika prečita g. predsednik došle dopise in se je ukrepilo, da se plača društveni letni doresek za „Zavezo“ iz društvene blagajnice.

Sedaj sledi predavanje g. J. Grebenec-a o zdravilnih rastlinah. Slišali smo o tej priliki mnogo zanimivega, da mnogo novega; seznanili smo se z raznimi močmi zdravilnih rastlin, ki so nam bile doslej več ali manj prikrite. G. predsednik se zahvaljuje za instruktivno, poučljivo in kratkočasno predavanje.

G. Vinko Kotzmuth pa še predavatelja prosi, naj bi prednašal o rastlinah, katere nahajamo z imenom v „Domačem zdravniku“, ker jih marsikateri ne pozna, ali pa ne ve kje rastejo.

Pogovarjali smo se še o II. vprašanju letošnje uradne konference: Izbor in razdelitev pesni za eno- do štirirazredne ljudske šole. Izmej poročevalcev tega vprašanja bila sta navzočna le g. A. Hren in D. Zupančič. Bilo je prav tehtno besedovanje in živo pomenkovanje o tem vprašanju.

Ker se ni noben nasvet stavil, se zborovanje zaključil.

Kar se petja tiče, ki se je pred zborovanjem vršilo, so učitelji pokazali, da imajo prijetna, izurjena grla. A ne zabimo, kar smo si obljubili 2. maja, pridno namreč obiskovati zborovanja! To pričakujemo sebesno od „Zdravskih“! Mirko.

— 203 —

Poslano.

Didaktofon.

Izumil Al. Luznik, učitelj v Šrbini, p. Komen na Primorskem.

Mej najnovejše iznajdbe godal na glasbenem polju prištevamo Luznik-ov didaktofon, ki je po večem ne le v sorodstvu, nego celó pravi brat harmoniju, a s tako prednostjo, da mu bistvo daje jedno najodličnejših mest v vrsti instrumentov. In to kar ga razlikuje, je klavijatura. Ona nosi na tipkah ves notni sistem, t. j. 5 vrst, (črt), 4 medvrstja, pomožne vrste in medvrstja pod in nad 5 vrstami. Vsled tega je klavijatura z notami v tako tesni zvezi, da more

vsakdo, rekel bi, na prvi pogled vsako noto na didaktofonu zaigrati. Vedeti je le treba, da pišemo note na 5 vrst (črt) in 4 medvrstja (prostore). Na didaktofon je 5 rudečih, dolgih vrst (črt, t. j. 5 rudečih tipek: *e, g, h, d, f*, ki predstavljajo 5 notnih vrst. Med 5 rudečimi tipkami so 4 bele tipke, predstavljajoč nam 4 medvrstja: *f, a, c, e*.

Nota na 1. vrsti se zasvira na 1. rudeči vrsti (tipki),

nota na 2. vrsti se zasvira na 2. rudeči vrsti (tipki)

" " 3. " " " " 3. " " " in

" " 4. " " " " 4. " " " in

" " 5. " " " " 5. " " " in

nota v 1. medvrstju se zasvira na 1. beli tipki,

" " 2. " " " " 2. " " in

" " 3. " " " " 3. " " in

" " 4. " " " " 4. " " in

Kakor se svirajo note na 5 pravih vrstah in 4 medvrstjih, ravno tako se svirajo note pod in nad 5 vrstami, t. j. note na pomožnih vrstah in medvrstjih. Da se pa slednje od rudečih in belih tipek bolj živo ločijo, so modre barve. Na podlagi te enostavne kombinacije not in tipek je stvar tako lahko umljiva, da jo najpreprostejši, dá celó otrok more lahko umeti v nekoliko minutah, o kojem uspehu je imelo priliko prepričati in uveriti se učit. društvo za Sež. šol. okraj, dné 2. maja t. l., o čemur je tudi „Slov. Narod“ prinesel jako laskav dopis.

Poleg tega, da se na didaktofonu tako hitro nauči sviranja in petja, ima instrument še to dobro stran, da se more vsak komad svirati v C-dur-u. Seveda, ako ni skladba pisana v c, treba jo je transponovati. Da se pa v c preložena skladba glasi v prvotni intonaciji, premakne se cela klavijatura ob spredaj nastavljenih lestvici dvanajsterih intonacij pred znak zahtevane intonacije, vsled kojega premikanja se more toraj vsaka skladba v jedne intonaciji svirati v vseh 12 intonacijah.

Navod za uporabo didaktofona je napisan na $\frac{1}{4}$ pole, očividno toraj, da ni treba pri didaktofonu onih dolgočasnih vaj in pojmov teorije, pri kojih pevec že v začetku največ veselja in poguma izgubé, marveč povdarjati mi je, da se tu začne koj s prakso: tu se koj svira in poje in to ni mala prednost. Vrh tega pa ima didaktofon tudi lep, zvočen in krepak glas, mehaniko trdno in trajno.

Kar pa didaktofon najbolj priporoča, to je dovolj nizka cena, tako, da si ga more vsakdo omisliti, ki ima količkaj veselja do glasbe, kajti če tak instrument na 3 oktave s podnožnima pihaloma stane 22 gld., na 4 oktave 32 gld., si pač moramo misliti, da g. izumitelju ni do gmotnega dobička, ampak, da se s tem le petje in glasba mej narodom bolj širi in brez velikih požrtvovalnosti uriti zamore. Na didaktofonu se pevec sami lahko urijo, ob enem pa tudi kratkočasijo.

Tako sem v glavnih potezih popisal didaktofon (ako bi pa kdo gg. čitatelj hotel obširnejšega poročila, naj se obrne do g. izumitelja) ter skončujem s srčno željo, da bi našega kolega, ki ni le glasbenik, ampak tudi vseskozi vrl učitelj, z obilimi naročili podpirali v prvi vrsti njegovi tovariši, širili med narodom zavest do dobre stvari in priporočali ter pospeševali razprodajo.

A. K.

Novice in razne stvari.

[Iz c. kr. štaj. dež. šolski. svêta.] C. kr. dež. šolski svêt je v svoji seji, dne 6. t. m. sklenil, pri c. kr. naučnem ministerstvu predlagati, da dovoli v Ljubnem tečaj za meščanske šole, je ukrenil, da učiteljstvo mestnega šolskega okraja Ptujkega v svojem času izvoli en član za dež. učiteljsko konferenco, je

sestavil komisijo za preskušnje učit. sposobnosti za pouk v ženskih ročnih delah na učiteljsku v Mariboru, je sklenil, da se razširijo ljudske šole v Pöllau-u, Št. Jurju na Pesnici, v Polčanah in Preborju, ter da se loči sedanja mešana ljudska šola Magdalensko predmestje v Mariboru v deško in dekliško četverorazrednico, je priporočil štaj. dežel. odbor, da uvéde pričetkom prihodnjega šolskega leta v prvem razredu nove učne načrte na dež. meščanskih šolah v Fürstenfeldu, Hartbergu, Judenburgu, Radgoni in Voitsbergu, je vzel poročilo o inspekciji dež. spodnj. gimnazija v Ptuj na znanje in je priporočil gosp. naučnemu ministru, da se na srednjih šolah tudi naprej učenci za polovico šolnine oproščajo.

[C. kr. kranjski dež. šolski svet] je v svoji seji v 16. dan meseca maja sklenil razširjatev dozdanje enorazredne ljudske šole v Hotedersici v dvo-razrednico, je odobril sklep učiteljstva na c. kr. izobraževališču za učitelje v Ljubljani, da se izključi gojenec in je povodom vprašanje nekega okrajnega šolskega sveta, kdo ima pravico dati nadučiteljem oziroma šolskim voditeljem na četerorazrednih ljudskih šolah dopust, odločil da ta dopust dovoljevati sme krajni šolski svet.

[Imenovanje.] Namestništvenim svetovalcem in voditeljem okrajnega glavarstva ter predsednikom okr. šolskega sveta za okolico Goriško, imenovan je dosedanji okr. glavar v Kopru, Alojzij vitez Bosizio Thurnberg-Jungenegg. Na njegovo mesto v Koper je premeščen okrajni glavar tolminski, Adolf Schaffenhauer, v Tolmin pa pride namestništveni tajnik Miroslav grof Marenzi za okr. glavarja.

[Umorjen] bil je v Lizovici (Srbija) učitelj Jokobljevič na grozen način. Meni se, da se je zločin vršil iz političkih ozirów.

[Gosp. profesor Simon Rutar] imenovan je konservatorjem osrednje komisije za umeteljne in zgodovinske spomenike na Kranjskem.

[Učit. konferencija.] Učitelji Koperskega okraja bodo imeli 9. in 10. julija v Kopru na učiteljsku „okrajno učit. konferenco“. — Glavna točka: „razpravljanje o novih učnih načrtih“.

Vabilo k zborovanju „Savinjskega učiteljskega društva“, dne 4. julija t. l. ob 2. uri popoldan v Št. Jurju pod Taborom sè sledečim dnevnim redom: 1. zapisnik; 2. poročilo predsednika; 3. Zgodovinske črte, (gosp. Reich); 4. pogovor o zadevi „zaveze“; 5. nasveti. K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Vabilo. „Celjsko učit. društvo“ bode imelo svoje redno mesečno zborovanje dne 4. julija t. l. ob 11. uri predpoludné v okoliški šoli v Celju. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene reči. 3. „O okuliranju sadnih dreves“, poročá gosp. Anton Petriček. 4. Nasveti. K mnogobrojni vdeležbi vljudno vabi odbor.

Vabilo. „Učiteljsko društvo za Ptujski okraj“ ima dne 4. julija t. l. ob 1/2 11. uri dopoludné v okoliški šoli svoje redno mesečno zborovanje z nastopnim vspešdom: a) zapisnik; b) razgovor o prvi nalogi letošnje uradne učiteljske konference, poročevalec g. Fr. Z.; c) predavanje o zdravilnih rastlinah, nadaljuje g. J. G.; d) nasveti. K temu zelo važnemu zborovanju vabi najvljudneje odbor.

Vabilo. „Ormoško učiteljsko društvo“ zboruje v dan 4. julija t. l. ob 11. uri dopoludné v šolskem poslopju pri Velikej nedelji. Ker se bode pri tej priložnosti razpravljalo o nekaterih vprašanjih iz vspešda letošnje uradne konference, je to zborovanje posebne važnosti in vabi č. ude k prav mnogobrojnej vdeležbi najvljudneje odbor.

Vabilo. „Slov. učit. društvo za Koperski okraj“ bo zborovalo 11. julija v Kopru na učiteljsku. Glavne točke: 1. sporočilo odborovo, 2. sporočilo I. zborovanja „Zaveze“, 3. predavanje: a) referat, b) praktični poduk na didaktofonu (Luznik), 4. volitev itd. K mnogobrojni vdeležbi vabi vljudno odbor.

NATEČAJI.

Štv. 296.

Dve podučiteljski mesti.

Na ljudskih šolah v Žalcu in v Dobrni se umešča po eno podučiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnem razredu, in sicer prvo definitivno ali tudi provizorično, drugo pa le provizorično.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okrajn. šolsk. sveta do 15. dne meseca julija t. l. pri krajnem šolskem svetu v Žalcu, ožir. Dobrni (Neuhaus b. Cilli.)

Okr. šolski svet Celje, dne 2. junija 1889.

Predsednik: *Dr. Wagner s. r.*

Štv. 276.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v Št. Vidu se umešča podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plač. razredu in prostim stanovanjem (1 izba.)

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predstavljenega okr. šolsk. sveta do 30. dne meseca junija t. l. pri krajnem šolskem svetu v Št. Vidu, pošta Št. Jurij ob južni žel.

Okr. šolski svet Šmarje, dne 8. junija 1889.

Predsednik: *Dr. Wagner s. r.*

Štv. 323.

Podučiteljsko mesto.

Na četverorazredni ljudski šoli pri sv. Duhu v Ločah se umešča novovstanovljeno podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okrajn. šolsk. sveta do 15. dne meseca julija t. l. pri krajn. šolsk. svetu pri sv. Duhu v Ločah.

Okr. šolski svet Konjice, dne 2. junija 1889.

Predsednik: *Dr. Wagner s. r.*

Štv. 366.

Učiteljsko mesto.

Na enorazredni ljudski šoli v Št. Jerneju se umešča učiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno ali tudi provizorično.

Prositelji naj svoje redno obložene prošnje z dokazom, da so sposobni subsidarično poučevati v katoliškem verouku, vložijo do 20. dne meseca julija t. l. pri krajnem šolskem svetu v Št. Jerneju, pošta Sv. Duh v Ločah.

Okr. šolski svet Konjice, dne 10. junija 1889.

Predsednik: *Dr. Wagner s. r.*

Štv. 426.

Učiteljsko in podučeljsko mesto.

Na provizorično trirazredni ljudski šoli v Št. Vidu pri Planini se umešča eno učiteljsko in eno podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu in prostim stanovanjem (po ena soba v šolsk. poslopju) in sicer prvo mesto le provizorično, slednje pa definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj svoje redno obložene prošnje vložijo potom predpostavljenega okrajnega šolskega sveta do 20. dne meseca julija t. l. pri krajnem šolskem svetu v Št. Vidu, pošta Planina (Montpreis).

Okr. šolski svet Kozje, dne 11. junija 1889.

Predsednik: *Kankowsky s. r.*

Štv. 642.

Učiteljsko mesto

se razpisuje na trirazredni ljudski šoli v Hočju z dohodki IV. plač. razreda.

Prosilci naj pošljejo svoje redno obložene prošnje predpisanim potom do 15. dne meseca julija t. l. krajnemu šolskemu svetu v Hočju.

Okr. šolski svet v Mariboru, dne 4. junija 1889.

Predsednik: *Hein s. r.*

Štv. 576.

Učiteljsko mesto

se razpisuje na trirazredni ljudski šoli v Rušah z dohodki IV. plač. razreda.

Prosilci naj pošljejo svoje redno obložene prošnje po predpisani poti do 15. dne meseca julija t. l. krajnemu šolskemu svetu v Rušah.

Okr. šolski svet v Mariboru, dne 4. junija 1889.

Predsednik: *Hein s. r.*

Štv. 658.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli pri **Zgornji sv. Kungoti** se podučiteljsko mesto z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem (soba s pohišjem) umešča.

Prosilci naj svoje redno obložene prošnje vložijo do **konca meseca julija t. l.** pri krajn. šolsk. svetu pri **Zgornji sv. Kungoti**.

Okr. šolski svet v Mariboru, dne 16. junija 1889.

Predsednik: **Hein s. r.**

Štv. 238.

Podučiteljske službe.

Na triirazrednih ljudskih šolah pri **sv. Benediktu**, št. Jurju in št. Rupertu v slov. gor. so podučiteljske službe z dohodki IV. plač. razreda in prostim stanovanjem razpisujejo.

Prosilci naj svoje redno obložene prošnje do **konca meseca julija t. l.** pri dotičnem krajn. šolsk. svetu vložijo.

Okr. šolski svet Šent Lenartski, dne 16. junija 1889.

Predsednik: **Hein s. r.**

Štv. 288.

Nadučiteljsko in podučiteljsko mesto

na triirazrednici pri **sv. Tomažu**, IV. plač. razreda, in nadučiteljsko mesto tudi s prostim stanovanjem se umeščata.

Prosilci naj svoje redno obložene prošnje, glede nadučiteljske službe tudi z dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veronauku, vložijo do **konca meseca julija t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Ormuž dne 22. junija 1889.

1—2

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 219.

Mesto učiteljice ženskih ročnih del.

V šolskem okraju Gornjegraškem se skupno za ljudski šoli v **Mozirju** in **Rečici** umešča mesto učiteljice ženskih ročnih del z letno nagrado 170 gld. in dolžnostjo, poučevati v Rečici po 6 ur, v Mozirju pa po 5 ur na teden skozi 10 mesecev v letu.

Prosilke naj svoje redno obložene prošnje s postavno predpisanim dokazom sposobnosti vložijo do **15. dne meseca julija t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Mozirju**.

Znanje slovenskega jezika je neobhodno potrebno.

Okr. šolski svet Gornjigrad, dne 3. junija 1889.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**

Štv. 274.

Podučiteljsko mesto.

V šolskem okraju Marenberg se umešča podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v **Remšniku** z dohodki po III. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno ali provizorično.

Prosilci in prosilke naj svoje redno obložene prošnje predpisanim potom vložijo do **15. dne meseca julija t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Remšniku**, pošta Marenberg.

Okr. šolski svet Marenberg, dne 3. junija 1889.

1—2

Predsednik: **Finetti s. r.**

Štv. 502.

Podučiteljska mesta

in sicer: a) pri **sv. Andražu** v Leskovcu, b) pri **sv. Andražu** v slov. goricah, c) v Dornavi, d) v **Novicerkvi** (popred sv. Trojica v Halozah), e) pri **sv. Lovrencu** na Dravskem polju se umeščajo po IV. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje prošnje do **10. julija t. l.** pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okr. šolski svet v Ptuj, dne 16. maja 1889.

3—3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 10.

Nadučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v **Mozirju** se umešča definitivno nadučiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnem razredu.

Prosilci naj vložijo svoje redno obložene prošnje z dokazom, da so sposobni subsidiarno poučevati v katoliškem veronauku, do **15. dne meseca julija 1889** potom predpostavljene okrajne šolskega sveta pri krajnem šolskem svetu v **Mozirju**.

Orgljanja večji imajo prednost. — Znanje slovenskega jezika je potrebno.

Okr. šolski svet Gornjigrad, dne 10. maja 1889.

2—2

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**